

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DE
skadelige Følger
af den hidtil brugte Methode ved
Elementarunderviisningen
i det latinske Sprog.

Et Brudstykke af Klumpps: "Die gelehrten
Schulen nach den Grundsätzen des wahren
Humanismus und den Anforderungen
der Zeit," oversat og udgivet som

Indbydelseskraft

til

den offentlige Examen i Kolding lærde
Skole 1836

af

Johannes Grönlund,

Skolens Rektor.

V e i l e .

Trykt i S. Hertz's Bogtrykkeri.

Professor Klumpp's Skrift: "Die gelehrten Schulen nach den Grundsätzen des wahren Humanismus und den Anforderungen der Zeit" har i Tydsklaud vakt en meer, end almindelig Opsigt. Det har fundet en heel Hærskare af Recensenter, der næsten alle, med Undtagelse af de streng rigoröse Humanister, i alt det Væsentlige ere enige med Forfatteren. Det fortjener at cics og benyttes som en daglig Haandbog af enhver Ungdoms Lærer, der ønsker at gjøre sig fuldkomnere for sit Kald. Og det ønsker dog sikkert Enhver, der ikke for det blotte Bröd, men med et höiere Maal for Öie har paataget sig dette vigtige Hverv. Med Upartiskhed og Klarhed fremsætter Forfatteren sin Mening om Tidens Fordringer til et velordnet Underviisningsvæsen, og, selv Humanist, søger han med Frisindighed at mægle Fred imellem Humanister og Realister, idet han angiver de Foreningspunkter, hvorved en saadan Nærmelse lettest lader sig udføre, og allerede er der i Würtemberg, hans Födeland, begyndt at oprettes Skoler efter Forfatterens Grundsætninger.

Det var min Hensigt at lade efterfølgende Stykke af Forfatterens Skrift indrykke i Dansk Ugeskrift, for ogsaa i Danmark at vække Opmærksomhed for

Skriftet. men da jeg af dette Blads Udgiver, Hr. Prof. Schouw, blev underrettet om, at Bladet just dengang indtil videre var standset, saa blev jeg derved hindret i dette mit Önske. Jeg tillader mig derfor, — skjönt jeg just ikke ynder at bruge Oversættelser af prosaiske Stykker i de levende Sprog til Program, — paa Grund af det Ovenanförte at benytte denne Vei til at gjøre Skriftet lidt bekjendt iblandt mine Landsuænd, og önsker, at nærværende Brudstykke maa betragtes som en Forlöber för en egen Afhandling om: Hvorledes Underviisningen gjöres ret anskuelig og frugtbringende för en Skoles begyndende Disciple, hvortil jeg allerede har samlet ikke faa Materialier, men som jeg ved en Sygdom i Sommer, der gik igjennem hele Sommerferien, den Tid, som Skolemænd ellers bedst kan benytte til skriftlige Arbeider, blev hindret fra at fuldföre.

Maatte dette Brudstykke være saa heldigt, at finde Bifald, da oversætter jeg maaskee, enten ene eller i Forening med Flere, Skriftet heelt, hvis jeg ellers kan vinde Tid dertil, og Skriftet, der udgjör to middelmaadige Bind, kan finde en Forlægger.

KOLDING, den 3die Septbr. 1836.

Grönlund.

(Efterat Forfatteren i det Foregaaende har omtalt de vigtigste Mangler ved den hidtil fulgte Underviisningsmethode i det latinske Sprog, og deriblandt især fremhævet: deels at der begyndes for tidligt dermed, — i de tyske Skoler sædvanligt i det syvende Aar, — deels at der i de første 3—4 Aar alene læses Grammatik, og det som oftest i 12—14 ugentlige Timer, bliver han derpaa saaledes ved:)

Disse skadelige Følger af den hidtil brugte Methode ved Elementarunderviisningen i det latinske Sprog sporer man især hos det store Fleertal af Disciple med middelmaadige eller svage Hoveder, hos hvilke netop Methodens skal bidrage det Meste, til at understøtte, udvikle og hæve det ringere Maal af naturlige Kræfter, og saaledes i det Mindste at fremlokke saa mange Frugter, som muligt. Det fortrinlige Talent maa man desuden ved ingen Leilighed bruge til Maalestok, ikke blot, fordi det udgjør det langt ringere Antal, men ogsaa, fordi det jo netop er den sande Kraft eiendommeligt, at den ogsaa med den meest ufuldkomne Understøttelse dog arbejder sig igjennem til Maalet, ja at den endogsaa ofte just føler sig tiltrukket

ved Vanskeligheder, og viser sin Fortrinlighed i Overvindelsen af samme. De skadelige Følger af den hidtil brugte Elementarunderviisning i Latinen yttre sig deels

- a) paa Uddannelsen af Erkjendelses-
evnen og det baade efter Form og efter
Indhold; deels
- b) paa Opvækkelsen og Udviklingen af
det barnlige Gemyt, og især paa dets
moralsk-religiøse Uddannelse.

A. Skadelige Følger for Uddannelsen af Erkjendelsesevnen.

Den første betydelige Mangel ved denne, og det i formel Henseende, finde vi

- 1) i den fuldkomne Forsømmelse af Anskuelsesevnen.

Til det, der allerede ovenfor *) er sagt om denne Forsømmelse, føie vi endnu dette: Disciplene lære ei alene ikke at bruge deres

*) I det Foregaaende har Forfatteren med Iver anbefalet Anskuelsesunderviisningen, og gjort opmærksom paa dens Vigtighed og dens Hjælpeidler. Den er vigtig, thi Anskuelsen er Elementet for alaaendig Uddannelse, og bliver Anskuelsesevnen tilbørligt benyttet og hensigtsmæssigen övet, saa leverer den ikke blot Tænkkeevnen sit Stof, men den bringer ogsaa Orden og Klarhed i Aandens første og vigtigste Forretninger, og er derfor Grundbetingelsen for enhver paafølgende heldig Underviisning. Beroer jo dog den høieste af alle Videnskaber, Filosofien selv paa denne. Men — bliver Forf. siden ved — hvor Lidet, eller snarere, hvor aldeles Intet skeer der

Öine, ikke rigtigt, klart og bestemt at betragte og iagttage, men, da de fra den første Underviisning af erholde alle deres Kundskaber deels ved Lærerens mundtlige Meddelelse, deels, og det endnu mere, ved Læsning, saa blive deres Sandser efterhaanden slövede, og den Evne, let og rigtigt at opfatte sandelige Indtryk fra den trindtomgivende Na-

hos os for den elementare Uddannelse af Anskuel-
 sesevnen, og hvilke forkeerte Begreber herske
 endnu derom! Hvor kan Drengen vænnes til, le-
 vende at betragte, klart og sikkert at iagttage og
 opfatte, og, hvad der dermed er saa engt forbun-
 den, at tænke bestemt og rigtigt, og føle naturligt,
 naar han fra den første Underviisning af
 skal lære Alt af Bøger, og bliver for sit hele
 Liv næsten alene henviist til disse, selv jo blot af-
 ledte Kilder til vor Viden! Hvilken tænkende Læ-
 rer har ikke allerede ofte føleligen savnet hos
 sine Disciple denne Mangel paa Færdighed til at
 iagttage og opfatte; hvilken tænkende Mand har
 overhoved ikke allerede ofte klaget over vor döde
 Boglærdom; — og dog vil man ikke hjælpe
 netop der, hvor det Onde lettest lod sig hæve! — Og
 hvor let lod dette sig ikke hæve! Thi, som overalt,
 hvor der handles om en naturmæssig Tilfredsstillelse
 af en virkelig Fornödenhed, anviser os ogsaa her
 Naturen selv Midlerne dertil, og gjennem Barnets
 umættelige Videbegjerlighed, hvormed det opfat-
 ter Alt omkring sig, hvad Natur og Konst og hele
 Menneskelivet frembyder, gjennem dets törstende
 Sandser, der endnu saa levende gribe hver Gjen-
 stand, og tilegne sig den efter Form og Indhold,
 leder den os hen til den naturligste Maade, hvor-
 paa de barnlige Kræfter udvikles, til: Anskuel-
 sesevnenes Uddannelse, og anviser os tillige
 Midlerne dertil: den hele Naturs og de sand-
 selige Iagttagelsers udstrakte Rige. (S.
 58—60).

tur, gaaer tabt. Beviser derfor giver den daglige Erfaring, give alle deres Selvbekjendelser, der have erholdt deres Dannelse ved denne Opdragelsesmaade. — Man føre vore Disciple ud i den dem omgivende Natur, og opfordre dem til, at tage en landlig Udsigt, eller ogsaa blot en Blomst, en Steen i Öiesyn, og frem for Alt at indprente sig i Hukommelsen et klart og tydeligt Billede deraf, og derpaa siden at gjengive dette med Ord, og med Forundring vil man bemærke, hvor uövet deres sandselige og aandige Öie er, og hvorledes Alt omkring dem danner en for dem forvirret Masse, af hvilken de ikke ret ere istand til at udhæve det Fremstikkende, at sammenfatte det Eensartede, end ikke skarpt at bestemme en Form, og endnu mindre at indprente sig et klart, fuldstændigt, i alle dets Dele bestemt Billede deraf, og at gjengive dette med Ord *). For os er vel dette sædvanligt min-

*) Om end, desværre! denne Forfatterens Skildring i det Hele er rigtig, saa gives der dog allerede nu ikke saa faa hæderlige Undtagelser, og af den større Interesse for Underviisningsvæsenet, der i de sidste Aar igjen er kaldet til Live, tør man vente sig endnu langt Mere af Fremtiden. Der gives Undtagelser i Familiernc, hvor man hist og her finder Fædre og Mödre, der, med Erkjendelsen af den gradevise Udvikklings Vigtighed, Intet lader sig være mere magtpaaliggende, end, ved hvad Midler de veed og kan, at lette og befordre denne Udvikling, og snart ved tydelige Forklaringer af Ting, der bringes Börnene for Öie, snart ved lette Fortællinger, der gennem det lyttende Öre finde Veien til Sjælen, og snart ved Beskrivelser af Gjenstande, der ikke overstige de-

dre paafaldende, thi vi have jo ikke engang Anledning til at gjøre saadanne Opfordringer

res endnu saa indskrænkede Fattceevne, langsomt og gradeviis søge at vække og fængsle Eftertanken, skærpe Forstanden, og bringe Klarhed i deres Begreber, og saaledes paa den naturligste Maade at berede Veien for deres hele fremtidige Uddannelse. Der gives Undtagelser i Skolerne, hvor man finder ikke saa faa Lærere, der nære den Overbeviisning, at man, for at være en dygtig Lærer i sine Fag, behøver endnu noget Mere, end de blotte Kundskaber; at et stort, ja det største Forraad af disse endnu langt fra ikke er Nok, for at kunne være for sine Disciple, hvad man dog gjerne vil og bör; at det i Henseende til Kundskabernes Meddelelse og den hele Aandsudvikling hos Ungdommen, samt Sædernes Danelse kommer fremfor Alt an paa Methoden, man bruger, og at denne ikke erhverves saa let, som man stundom troer, men at man först gennem mange Feilgreb og mislykkede Forsøg kommer til nogenlunde Sikkerhed i denne Henseende. — Men at imidlertid denne Overbeviisning ikke er saa almindeligt udbredt iblandt Skolernes Lærere, som det var at ønske, hidrører især fra den saare vigtige Omstændighed, at der for Öieblikket ikke findes i hele Danmark et eneste Sted, hvor der meddeles offentlig Veiledning for dem, der maatte ønske at forberede sig lidt til Lærerembedet, og disse altsaa maae lade sig nöie med den Forberedelse, de kunne skaffe sig selv, enten praktisk ved at læse i Instituter, eller theoretisk ved at gjenncmlæse et og andet Værk om Underviisning og Opdragelse. Man er hos os gaaet fra den ene Yderlighed til den anden. I en Række af Aar vedligeholdtes med store Bekostninger det pædagogiske Seminarium, hvor der, foruden en Direktor, var ansat 6 á 7 Lærere i de forskjellige Videnskaber og Sprog. Men da man efter flere Aars Forløb omsider fandt, at denne Anstalt, der var anlagt efter en ultfor stor Plan, dog ikke i alle Henseender svarede til sin Bestemmelse eller til

til vor Ungdom, og desuden ere vi jo, desværre! selv Fremmede i dette Gebeet, og næsten al vor Viden er fra de første Barneaar af en Bogviden, fra hvilken alt for ofte det sande Liv er veget.

Men man höre Andre, der foruden klassiske Studier ogsaa have bearbejdet andre Videnskabsfag, især Naturhistorikere, der tillige have at undervise de efter den sædvanlige Methode behandlede unge Mennesker i deres Videnskab, man höre dem, hvorledes de klage over Sandsernes Slövhed og Mangel paa Opfattelsesevne hos disse. Saaledes siger f. Ex. Prof. K. v. Raumer, i et Skrift, der fortjener at lægges paa Hjerte: "Ueber den Unterricht in der Naturkunde auf Schulen," blandt Andet Fölgende:

"Det lader sig bevise, at vore Skoler, om just ikke dræbe, saa dog slöve Sandsen for Naturvidenskaberne, og derpaa overlade det til Universitetslærerne at bibringe de for sandselig og aandig Naturbetragtning saaledes slövede unge Mennesker de første Elementarkundskaber. — Jeg har selv erfaret, hvorledes Börn med ungdommeligt friske Sandser vare istand til at yde og lære saa meget (i Naturkundskaber), medens Opfatningen faldt yderst svær for 18—24

de Forventninger, man havde gjort sig om samme, saa nedlagdes den aldeles, og i de 25 Aar, der siden den Tid ere henrundne, mindes Oversætteren, ikke, at der er holdt særlige Forelæsninger ved Universitetet for de Studerende, der maatte önske at forhörede sig til Lærersaget. Gr.

aarige Ynglinge, fordi de alene vare vante til at omgaaes med Böger, og derved havde tabt hin Tilløkkelse for Naturen. — Dog jeg tør saa meget mindre fordømme saadanne unge Menneſker, da jeg ogsaa har gjort de samme Erfaringer paa mig selv, og ogsaa engang været af den Tro, at Alt lod sig lære af Böger. Opvoxt i Staden, mellem Böger, var mit Öie næsten kun afrettet til at læse og skrive, en sørgelig, död Slavetjeneste, ved hvilken den arme Sands selv bliver uden al Glæde, Vederkvægelse og Forfriskning, og aldeles ikke udvikkler sig."

Dog ogsaa Lærerne i de lærde Skoler kunne ofte nok gjøre denne Bemærkning i deres Kreds, naar de ville erindre sig, hvor ofte en Discipel kan læse eller höre en Sætning, uden at have opfattet det Mindste af Indholdet, naar de overhoved tænke paa den Adspredthed, der hos en stor Deel af Disciplene efter vor Methode egentlig er bleven til Vane, og som, saa gjerne man end vil tilskrive den ungdommelige Letsindighed samme, dog sikkert ikke maa søges i denne alene, men ogsaa, som jeg ovenfor har søgt at vise, i U hensigtsmæssigheden af vor Elementarunderviisning.

Dog vi gaae videre: det mangler Disciplene efter vor hidtil brugte Methode ogsaa

2) paa tilbörkelig Övelse af Tænkraften.

Det er et haardt Ord, saa meget mere, da netop Övelse og Skærpelse af samme be-

standigt bliver fremhævet som et Hovedfortrin ved den latinske Underviisning. Men, indrømmer man det hidtil Sagte, saa kan heller ikke dette vække Forundring. Jeg vil udtale mig nærmere: Vore Disciple ere vante til at tage Former for Ting, Ord for Tanker, at følge en sløvende, Aar igjennem tilvant Skematisme, og at ansee ydre Formrigtighed for det Høieste. Derved kan dog vistnok ikke den egentlige Tænkeevne vinde betydeligt, men bliver tvertimod liggende udyrket og gold, som en Brakmark. Vi beraabe os desangaaende paa alle de Læreres Erfaring, der ikke nedværdige deres Forretning til blot Mekanisme. Disse kunne bevidne, hvor lidet Tænkeevnen som oftest er övet hos ti- og tolv-, ja fleeraarige Disciple, hvor fattige de ere paa Forestillinger og Begreber, hvor lidet de vide at hjælpe sig selv, naar blot den simpleste Regel skal anvendes paa bestemte Tilfælde, og hvorledes derfor mange af de ved latinske Stile forekommende Feil ikke hidröre fra Ukyndighed om den grammatikalske Regel, men fra hin Hjelpelöshed og fra den Vane, mekanisk at anvende de tankeöst lærte Regler; og endeligt hvor uövede de overhovedet ere i de forskjellige Forstandsforretninger, hvilket især da viser sig paafaldende, naar en ny, fra den hidtil kjendte Form afvigende Læregjenstand (f. Ex. Geometri) skal begyndes. Hvor mange Beviser herfor kunde ikke fremlægges ogsaa i det Enkelte og Smaa-

lige! Jeg vil blot anføre eet: Hvor ofte hændes det ikke, at endogsaa fjortenaarige *) Drengene, der dog ingenlunde høre til de sletteste, ved Latinisk Stil oversætte det Active: er kommen, var vendt tilbage o. dsl. ved Passiv i Latinen, altsaa: ventus est, reditus esset istedetfor venit, rediisset, og det blot fordi de fra Begyndelsen af ere vant til, at beregne og bestemme Alt efter Former, medens Eftertanken sover, og Dømmetanken ligger i Dvale, og saaledes glemme, endskjönt de have lært det af flere Grammatiker, at ikke blot de passive Former bruge Hjælpeverbet er og var, men ved de intransitive Verber ogsaa de active.

Dernæst paastaae vi, at ved den hidtil brugte Elementarunderviisning forsømmes ogsaa

*) Ja endogsaa sextenaarige vilde ikke være uden Exempel hos os. Iøvrigt siger Forfatteren tolv-aarige, da Underviisningen i Latin begynder i de fleste tyske Skoler, skjönt hverken til Baade for Lærere eller Disciple, langt tidligere, end hos os, nemlig med det syvende Aar. Hos os vilde altsaa en Bommert af ovenanførte Slags hos en tolvaars Dreng være mindre paafaldende, skjönt den, naar Elementarunderviisningen i Latinen overalt var, som den burde være, dog altid maatte høre til Sjeldenhederne. Forresten kunde man vel nok ønske, og det af flere Grunde, ogsaa hos os at modtage Disciplene i de lærde Skoler i en tidligere Alder, naar blot Latinen blev udelukket af den saaledes oprettede Begyndelsesklasse, omtrent efter den Plan, som Forfatteren senere hen i sit Skrift har leveret. Dette, som saa meget andet, tør man vel snart vente nærmere drøftet i Anledning af den forestaaende Reform med de lærde Skoler. Gr.

3) Uddannelsen og Övelsen af Udtryks- evnen.

Mærkeligt er det, at denne store Mangel, som saadan, ikke let bliver fremhævet, medens de Kjendsgjæringer, hvori den viser sig, dog almindeligt indrømmes. Thi hvilken Lærer gjør ikke dagligt den Erfaring, at, saasnart Disciplen skal fremsige noget Eget, og ikke blot oversætte, (thi ved det sidste er jo ikke blot Stoffet af det, der skal fremsiges, men i visse Maader ogsaa allerede Formen givne) saa kommer han i Forlegenhed og stammer, at han ikke er istand til, frit at gjengive noget Læst, at fortælle eller skildre noget Seet, eller bestemt og sikkert at udtale endogsaa det simpleste og, som det synes, bekjendteste Begreb, tidt heller ikke rigtigt at kunne danne en Periode, eller med nogen Færdighed forandre den. Thi hvor ofte skeer det ikke, at, idet han pinner sig med Forsætningen, har han allerede tabt dens Forhold til Eftersætningen af Sigte. Da faaer man sædvanligt det ynkelige Svar: "ja, jeg veed det nok, men jeg kan ikke sige det." Og saa bliver man vred derover, og, som sædvanligt, maa Disciplenes Dvaskhed og Uagtsomhed, eller ogsaa en feilagtig Behandling af de foregaaende Lærere bære Skylden, istedetfor at Læreren fornuftigviis først skulde prøve sig selv, om ikke maaskee Grunden til Feilen ogsaa kunde ligge i hans egen Underviisning, eller overhoved i Underviisningens Behandling i det Hele.

Og denne Udtryksmangel og Ubehjelpelighed, der udgaaer fra Elementarunderviisningen, og ikke ved den paafølgende Behandling bliver tilbørligen afhjulpen, ledsager da, om ogsaa aftagende, Disciplen gjennem de følgende Dannelsestrin og ind i det praktiske Liv, som en uvenlig Baglast, der ikke sjelden lammer Ynglingens frie Vingeslag, ligesom den siden endnu ofte træder Mandens Virken standsende og forstyrrende iveien.

Jeg gaaer over til flere Mangler ved vor Elementarunderviisning:

4) Mangel paa real Kundskab.

Saa lidet der altsaa ved vor hidtil brugte Elementarunderviisning vindes for den formelle Uddannelse af Erkjendelsesevnen, ligesaa ubetydeligt er ogsaa Udbyttet for Indholdet, for Realkundskaber.

Allerede af den Omstændighed, at Elementarunderviisningen for den største Deel er indskrænket til det latinske Sprog, fremgaaer nødvendig, at der for de øvrige Underviisningsgjenstande kun kan gjøres saare Lidet, om end ikke den saa almindelige Ringeagt for Realia endnu tillige lagde Hindring iveien. Hvor Lidet der i Virkeligheden sædvanligt gjøres derfor, skal vi søge at vise ved de enkelte Lærefag.

Følgen deraf er nu fremfor alt Andet den slemme Omstændighed, at Disciplenes Kundskab mangler et Grundlag, deres Tænken Stof,

uden hvilket ingen frugtbar Aandsvirksomhed er mulig. Thi den Masse af Ord, som Discipulen erholder ved den latinske Underviisning, ofte uden at kjende deres Gjenstand, den Mængde af — netop derfor — uforstaaede og uklare Forestillinger og Begreber, hvormed han maa beskæftige sig, kan ikke erstatte hin Mangel, der derfor ogsaa ofte nok viser sig i vore Disciples Fattigdom paa saa mange nærliggende Forestillinger, i deres Usikkerhed og Uklarhed, i deres Forlegenhed og Ubehjælpelighed, saasnart de skulle træde ud af deres vante snævre Underviisningssfære.

Men ogsaa det umiddelbare Savn af Real-kundskaber er ikke saa ringe at regne, og er saa meget mere paafaldende, jo føleligere det allerede er i de nærmestliggende Underviisningsfag. Thi ikke at tale om Naturhistorie, hvori der ikke engang i alle Skoler gives Underviisning, saavel som om Historie, Geografi og Arithmetik, der vel ogsaa hist og her kunde behandles noget anderledes, saa blive jo ofte ikke engang de mekaniske Færdigheder: at læse og at skrive, sikkert og fast indövede, og for Kundskab og Övelse i Modersmaalet gjøres stundom kun saare lidet; ja, — og det er det meest paafaldende, — ikke engang for Kundskab i det latinske Sprog selv, for hvis Erhvervelse dog dette saa store Offer bringes, er Resultatet tilfredsstillende.

Maa man dog med Rette kunne fordre,

at til det ellefte Aar skulde Færdigheden i at læse og skrive være saaledes begrundet, at den følgende Underviisning kunde bygge derpaa, og blot vedligeholde det Erhvervede. Vistnok opfyldes ogsaa denne Fordring for nærværende Tid i en vis Grad endnu tidligere, og, hvor den første Elementarunderviisning er god, yder den allerede i de første Aar for dette Öiemed overraskende Meget. Men derved har det nu ogsaa ofte sit Forblivende, og den endnu ikke tilbørlig befæstede Konst bliver, istedetfor at uddannes videre og bringes til Færdighed, nu allerede benyttet blot for den övrige Underviisning, og det paa en Maade benyttet, ved hvilken det Vundne snarere igjen gaaer tabt. I det Mindste er det Erfaring, at den i de første Aar ofte allerede regelmæssigt begrundede og i sine Elementer smukke Skrift tidt ved de utallige skriftlige Arbeider snart igjen fordærves. Dog dette kunde maaskee, som en mundgaaelig Følge af de skriftlige Arbeider, der ved ingen Underviisningsmaade gandske kunne undgaaes, endnu paa en Maade undskyldes; men sikkert ikke, at mange Disciple ved Slutningen af den betegnede Periode ikke engang kunne læse færdigt og uden Anstöd, og at den Konst at læse med et rigtigt, jævnt og behageligt Udtryk, ogsaa hos de bedre Disciple kun sjelden er at finde. At dette virkelig forholder sig saa, beviser den daglige Erfaring ved saa mange af vore Disciples Stammen, deres slæbende,

udtrykstomme og ofte tankeløse Læsen. Men hvor kunde man ogsaa vente, at der ved den evige Afhøren af Ord og Former, og de øvrige Fordringer til Latinen ogsaa endnu skulde blive Tid til nogen synderlig Övelse deri, eller at Disciplene ved de korte uforstaaede latinske, og ikke tiltrækkende danske Sætninger kunde blive övede i at læse rigtigt, sammenhængende og godt? Det kommer nok, mener man, efterhaanden af sig selv. Men den senere Underviisning kan ikke mere erstatte denne Mangel, eller kun med Opooffrelse, og vil det ofte heller ikke; og saaledes er det da intet Under, om den endnu hos saa mange ellers dygtige og dannede Mænd paa en höist ubehagelig Maade föles og beklages. Og dog skulde man ikke glemme, at den rigtige Læsen allerede formelt er saa vigtig for den rigtige Opfatten og Forstaaen af det Læste, og at der saaledes ogsaa virkes til Fordeel for den fölgende Underviisning. Men for det fremtidige Liv kunde den blive endnu vigtigere *). Men her maae vi vistnok tilstaae, at denne Færdighed, der hos de Gamle spillede en saa vigtig Rolle, og i deres Forelæscree afgav et saa betydeligt Bidrag for aandig Nydelse, bliver hos os i Underviisningsaarene alt for me-

*) Hvor ofte föle ikke Mænd, til hvis Kald det hörer at tale offentlig, dette Savn, og beklage med Smerte, at deres Foredrag ikke er saa behageligt, som de selv gjerne önskede, og det sædvanligt alene af den Grund, at der den Gang, da det skulde have været lært, blev gjort saa lidet eller Intet for Uddannelsen af Foredraget. Gr.

get trængt tilbage, og at der efter Skoleaarene bliver for videnskabelig og Konstnydelse gjort alt for lidet Brug af samme.

Hvor ubetydelig dernæst Vindingen kan være for Modersmaalet, trænger neppe mere til Beviis, da det tildeels falder sammen med den ovenomtalte almindelige Mangel paa Færdighed i at tale. Thi naar Underviisningen deri er temmelig indskrænket, naar ikke sjelden denne Underviisning tillige er uvidenskabelig, umethodisk og usammenhængende, naar endeligt den ofte paaberaabte og forudsatte Forbindelse af denne Underviisning med Latinen kun meest ligger i Indbildningen, og Disciplens hele Opmærksomhed alene er henvendt paa Latinen, saa er det ogsaa i sin Orden, naar Følgerne deraf svare til denne Behandling; det er i sin Orden, naar de saaledes underviste eller, rettere sagt, ikke underviste Disciple i det tiende og tolvte Aar, og derover, endnu ikke engang kunne skrive feilfrit, men forsee sig ofte mod de simpleste Regler, og kunne glatvæk sige: "han har lagt til Kl. 9," eller: "Svaret er endnu ikke kommen," ja endogsaa: "jeg kjender de, som mene, osv.; naar det koster dem Hovedbrud at danne en dansk Periode; naar overhoved Modersmaalets hele Bygning og Lovene for dets Dannelse og Forbindelse staae saa uklare for deres Sjæl, at de ganske troskyldigt danne sig samme efter det mere bekjendte latinske Mønster, og ere istand til at sige, at det danske "værdig" styrer Ablativ,

eller at erklære den afhængige Sætning: "han paastaaer, at Fjenderne ere slagne," for en Accusativ med Infinitiv. — At Disciplene, ved en saadan Behandling, skulde kunne bringes til at skrive Smaaafhandlinger, over hvad de enten selv have bemærket eller tænkt, dette er endnu mindre at vente.

5) Mangel paa Kundskab i det latinske Sprog selv.

Dernæst paastaaer jeg videre, at ikke engang for det latinske Sprog selv er Udbyttet betydeligt. Efterat der er bleven anvendt 3 til 4 Aar næsten udelukkende til Underviisning i samme, og det med endnu gandske frisk Hukommelse, hvorpaa just denne Methodes Forsvarere især lægge Vægt, saa skulde man dog med Rette kunne forlange, at Disciplene, om de end ikke havde gjort overordentlige Fremskridt deri, dog med Sikkerhed og Bestemthed vidste og gjengav det Lærte. Men netop det Modsatte lærer Erfaringen. Imod de saalænge og indtil Væmmelse drevne Former begaaes der de groveste Feil, de saa strængt indstuderede og ved hundrede Slags Udviklinger og Forklaringer indövede Regler af Syntaxis ere i de til Tænkning uvante Hoveder uden Hold, og negte deres Tjeneste, og de latinske Stile vrims af Feil, saa at, som jeg allerede ovenfor har bemærket, ikke engang det med saa megen Alvorlighed, ofte med Strenghed, ja endogsaa med Haardhed forfulgte Maal: Opmærksomhed og

Nöiagtighed bliver opnaaet. Ligesaa lidt er der at tænke paa Færdighed i Sproget overhoved, navnlig paa nogen Lethed i at oversætte, hvilket man dog efter en allerede fleeraarig, næsten udelukkende Övelse med Rette kunde vente. Thi at overføre endogsaa det letteste sammenhængende latinske Stykke med nogen Færdighed og Raskhed i Modersmaalet, gaaer hos en stor Deel af Disciplene over deres Evner, og ved Oversættelser i Latin, saavel mundtlige som skriftlige, möder man en Usikkerhed, der kommer i Forlegenhed ved ethvert Ord og enhver Regel, og som især ved Prövearbejderne röber sig ved en umaadelig Langsomhed, der dels hidrörer fra Disciplenes Ubehjælpssomhed, dels fra den ovenfor betegnede, blot mekaniske Besiddelse af Reglerne, der just i det afgjørende Öieblæk lader sin angstopfyldte Besidder i Stikken *). Herimod kunne Undtagelser

*) Desværre! ligesaa hos os. Men Oversætteren er af den uforgribelige Mening, at saadanne Tilfælde vilde blive langt sjældnere, hvis Disciplene strax fra Begyndelsen af alvorligen holdtes til, med Eftertanke at haandtere de latinske Sætninger saaledes, at Alt staaer klart for Sjælens indre Öie, og denne Eftertanke, — hvad der er det vanskeligste for Lærerne, og med enkelte Disciple næsten umueligt, — stedse fængsles og bindes til den forhavende Gjenstand, og under Disciplenes videre Oprykket fra Klasse til Klasse stedse, idet man tillige søger at befordre Forstandens stadige Udvikling, holdes bunden dertil. — Og til første Brug for Begyndere kjender jeg, efter en næsten trediveaarig Erfaring, ingen bedre indrettet Læsebog, end Prof. Blocha Elementarbog i det latinske Sprog, med dens di-

af enkelte fortrinlige Disciple Intet bevise, skulde endogsaa disse Undtagelser udgjøre en Fjerdedeel af det Hele; thi vi have allerede ovenfor bemærket, at Methoden ikke skal lade sig prøve paa de Bedre, men netop paa de Middelmaadige og Svagere. Men at disse Resultater, om end i en mindre Grad, ogsaa findes hos dygtige Læreres Disciple, taler saa meget mere for, at Breidelsen især træffer Lærestoffet og dets Behandling, men Lærerne kun for saa vidt, som de ved en fuldkommen Forkeerthed endnu forstørre Skaden.

Sammenfatte vi nu begge Dele, Savnet af formel Dannelse af Erkjendelsesevnen, saa vel som Mangelen af real Viden, hvilke vi have betegnet som Følger af vor Elementarunderviisning, saa lader sig let bevise, at endnu flere skadelige Følger flyde deraf: at den uundværlige indvortes Lyst til at vide og lære ikke kan vækkes, Drengens frie Selvvirksomhed ikke bringes i Bevægelse, men at derimod Ligegyldighed, ja endogsaa Modbydelighed for at lære letteligt kan opstaae, at ved den blot fremtvungne aandige Virksomhed en tankeløs Henrugen og mekanisk Studeren er at befrygte, og at der endeligt uformærkt maa udvikle sig en Eensidighed ved den aandige Retning, der ligefrem modstrider

daktiske Anviisning og lille Grammatik. Ved dennes rigtige Afbenyttelse kan en Begynder erholde den fuldkomneste Sikkerhed i Alt, hvad en Discipel i første Klasse behøver. Gr.

Humanismens Öiemed; lutter skadelige Følger, der, ogsaa ud over denne Periode, maae vise sig meer eller mindre indvirkende paa det hele fremtidige Studium.

Jeg vil endnu forklare mig noget bestemtere derom:

- 6) Tilintetgjörelse af den indvortes Lyst, og istedet for denne Ligegyldighed og Modbydelighed for at lære.

Kun under en naturmæssig, harmonisk Udvikling og Uddannelse af den ungdommelige Aands samtlige Anlæg og Kræfter, og det ved et, til den barnlige Tilböielighed passende, Stof kan denne udfolde sig frit og lykkeligt, og derved, saa vel som ved den oplivende Bevidsthed om en heldig Fremgang finde Glæde i at lære og samle sig Kundskaber, vorde modtagelig for alt det Skjønne og Gode, og vinde den livsfriske Sundhed, den frie, selvstændige Aandskraft, der er Betingelsen for al fremtidig videnskabelig Uddannelse, ja for alt moralskt Værd. Men hvorledes skulde dette være mueligt ved vor Læremaade, der ikke yder Barnets levende Videbegjærighed nogen Tilfredsstillelse, lader de Aandskræfter, der just nu ville uddannes, ligge udyrkede, men dertilmod vækker for tidligt andre, der endnu slumre i Spiren, og spænder dem meer, end tilbørligt, der til dette Öiemed, — fordi indvortes Lyst umueligt kan lokke Drengen dertil, — behöver

Strengthed, og ikke sjelden, hos ærgjerrige og inhumane Lærere, Haardhed, og efter en fleer-aarig ægyptisk Hoveritjeneste, der ofte ikke engang har tilstedt det spæde, ungdommelige Legeme dets frie Udvikling, dog ikke glæder Drengen med synlige Fremskridt, eller bringer ham nogensomhelst Frugt, der i det mindste kunde skjenke ham nogen Erstatning for de bragte Offere. Og da er det sandeligen intet Under, om Lysten og Glæden af at lære efterhaanden ophører, den ungdommelige Aands friske Livelighed forsvinder, og der istedetfor den frie Selvvirksomhed, der hos Drengen udvikler sig saa gjerne, saasnart det ikke mangler den paa et tiltrækkende, ved Udsigt til hurtige Fremskridt lönnende Stof, indtræder just hin Ligegyldighed, der blot ved udvortes Midler, ved Ærgjerrighedens uædle Pirremidler, eller ved Stokkens endnu lavere lader sig holde i Bevægelse. At begge disse Midler vel kunne frembringe og vedligeholde et udvortes Liv og en ikke sjelden meget anspendt Virksomhed, er bekjendt nok; men den tænkende Opdrager vil ikke derved lade sig skuffe, thi det er, med Undtagelse af kraftigere Naturer, dog ofte kun et Skinliv, og de Blomster, som Ærgjerrigheden skyder, bære sjelden gode Frugter. Men at dette forholder sig saaledes, det bekræftes tilstrækkeligt ved den saa tidt gjorte Erfaring, at, hvor og saasnart hine Pirremidler bortfalde, der ophører ogsaa ofte strax hin konstige Virk-

somhed, og synker tilbage til enudeeltagende, aandig Slövhed, der ikke mere kan finde Smagi de kraftigere Nydelser, som de Gamles Læsning, eller mathematiske, historiske og andre alvorlige Studier skjenke, og, desværre! saagjerne i dets Sted tyer til Romanernes lette og letfærdige Föde, hvorom man blot behöover at höre saa mangen en Faders og Lærers Klager, for aldrig at tvivle derom.

Men at det da ikke engang forbliver ved denne Ligegyldighed, er let at slutte. Thi en Virksomhed, der ikke er avlet af indvortes Lyst, og ikke belönnes ved synlige Fremskridt, bliver næsten nödvendigt endogsaa modbydelig, og denne Modbydelighed træffer da naturligviis især Hovedgjenstanden for hin Tvang, det uskyldige Latin, saaat dette ædle Sprog med dets Mesterværker paa denne Maade maa bære Skylden for vor Forkeerthed. Men hvor let en saadan Modbydelighed siden kan strække sig videre, derpaa gjør os allerede Qvinctilian (I., 1) opmærksomme, idet han giver den velgrundede Advarsel: "id imprimis cavere oportebit, ne studia, quæ amare nondum potest, oderit puer, et amaritudinem, semel perceptam, etiam ultra rudes annos reformidet."

At desuden ved denne blot aftvungne Beskæftigelse med et saa indholds- og tanketomt Stof ogsaa megen Tankelöshed ved Siden af al udvortes Flid maa blive herskende, er altsaa ikke at undre over. Hvor kunde det ogsaa være anderledes, naar allerede den 9 á 10 aarige

Dreng paa een Formiddag faaer fire sammenhængende Underviisningstimer, og iblandt disse vel endogsaa to Timer Latin, der da maae udfyldes med at afhøre de lærte Ord og Former og med mundtlig og skriftlig Oversættelse af de stundom tørre Sætninger. Hvilken moralsk Pine det ogsaa er for Læreren, at fængsle den livelige og videbegjerlige Ungdom til denne aandløse Beskæftigelse, derom spørge man blot tænkende og samvittighedsfulde Mænd, der have dette Hverv. Men hvad vil da ikke Følgen blive, hvor Læreren hverken har Kundskaber, eller Læregave, eller Kjærlighed til sit Kald, eller, om han ogsaa havde det, dog tilsidst er bleven sløvet under Byrden af mangeaarigt Arbeide, og, fordi han ingen Forkøsning seer, aldeles modløs og fortabt.

7) Eensidighed.

Men indtræder end ikke hos alle Drengene, især af en muntrere Aand og større Talent, hin Slaphed og Ligegyldighed, saa har man dog i det mindste ofte Leilighed til at gjøre den Erfaring, at den Retning, som den ungdommelige Aand har erholdt i sin første, for alle Indtryk saa modtagelige Udvikklingsperiode, ogsaa for Fremtiden vedbliver i større eller mindre Grad, især da den paafølgende Behandling aldeles ikke er beregnet paa, igjen at ophæve denne Retning, eller lede den bedre. Heraf bliver da Følgen, at den hele videnskabelige Stræben saa let gaar, efter sit Indhold, over til en filolo-

gisk Eensidighed, og, efter sin Form, til en död Bogkundskab, der, manglende al praktisk Omsyn og Sikkerhed, saa ofte og skadeligt ytrer sig i vort videnskabelige Liv, og især hos mindre begunstigede Hoveder kvæler enhver ædlere Anskuelse af Videnskab og al fri, uegennyttig Interesse for samme, erklærer enhver Kundskabsgreen for unödvendig og overflödig, som ikke Skolen över og driver, gammel Slendrian helliger, og — Examen fordrer. Denne Eensidighed har ogsaa frembragt hin afgudiske Tilbedelse af det latinske Sprog, der kun i dette söger Held og Trivelse for al videnskabelig og sædelig Dannelse, og har saaledes givet Humanismens Modstandere Vaabnene selv i Hænde. Endeligt har ogsaa denne Eensidighed et Resultat til Fölge, der saa gandske strider imod Humanismens Bestræbelser, dette nemlig, at hos de fleste unge Mennesker, der udgaae fra vore Skoler, er Erhvervelsen af det kjære Bröd det höieste og næsten eneste Maal for al videnskabelig Stræben. Beviser herfor kunne vore Höiskoler afgive i tilstrækkelig Mængde. Man tænke blot paa den allerede omtalte, næsten indgroede Ringeagt for og Forsømmelse af Naturvidenskaberne, Matematik, Modersmaalet og Veltalenhed, og paa Höiskolen: af Filosofien, hvormom allerede Stemmer nok have ladt sig höre.

Til Slutning have vi endnu et Ord at sige om de Fölger, som den hos os herskende Elementarunderviisning har

B. paa Udviklingen af det barnlige Gemyt og især paa dets moralsk-religiöse Dannelse.

Vi henviser i denne Anledning, til de Fordringer*) som ovenfor ere opstillede, og til det, som allerede i Indledningen er sagt om den fölelige Mangel paa sand kristelig Dannelse af de Unges Gemytter. Denne Kjendsgjærning er desuden saa ofte bleven omtalt og beklaget, at vi ikke behöve at udbrede os videre derom. Mindre bemærket bliver sædvanligt den ogsaa der omtalte

Ligegyldighed for Naturen, der er en saa öiensynlig Fölge deraf.

Vi ville ikke her beröre Naturkundskabens store Vigtighed for den formelle Aandsdannelse eller dens endnu större praktiske Betydning; men hvor nær staaer ikke Naturen overhoved vort inderste Væsen, hvem er os nærmere beslægtet, eller tiltaler mere velgjørende vort Gemyt, end den? Hvad virker sikkrere paa vor Anskuelses og Tæknings Klarhed og Sundhed, paa vor Fölelses Naturlighed og Varme, paa vor Villies Reenhed og Kraft, paa vor religiöse Fö-

*) Da disse Fordringer, saavel som hvad der i Indledningen er sagt om Religionsunderviisningen og dens indgribende Virkning paa de Unges Gemytter og hele fremtidige Vandel, er udenfor nærværende Brudstykkets Grændser, saa maa jeg henviser dem, det maatte interessere, til Originalen, indtil hele Skriftet maaskee engang bliver oversat.

lelses Oplivelse og Næring, end Bekjendskab og Omgang med den, denne Barnets uskyldigste Legesöster, Ynglingens ædleste Veninde, Mandens, og Oldingens tankerigeste og i alle Livets Forhold troeste Ledsagerinde?

Men ligesom Börn kunne blive fremmede for deres Forældre, naar de holdes borte fra dem, og ikke umiddelbart føle Yttringerne af deres Kjærlighed, eller lære at kjende deres Omhu, saaledes gaaer det os ogsaa med Naturen. Fra Barndommen af bliver den os fremmed, vi lære ikke at kjende dens Frembringelser, ikke at indsee Viisdommen i dens Indretning, ikke at føle dens Skjönhed og Herlighed, vi forstaae slet ikke at beskæftige os med den, og at omgaaes med den. Thi som med Magt bliver Drengen lösreven og fiernet fra den, og naar saa atter Længsel efter den griber Manden, som Hjemvee, saa er han allerede næsten bleven fremmed i den.

Dette er en Sandhed, der tusinde Gange bekræftes paa os selv, og hvis Følger just vel ikke lade sig mathematisk foreregne, men som dog ligge aabne nok for den tænkende Iagttagers Öie.

Men det er ikke nok, at Gemyttet ved vor elementare Læremaade bliver liggende brak, og i samme Grad efterhaanden kölnes, og taber sin finere Fölelse, — vi gaae endnu videre og paastaae, at det endog ofte bliver trykket og saaret, og tage ikke i Betænkning, at be-

skyldte den herskende Behandling for Forbittrelse af Drenggeaarene.

Hvem veed ikke, hvilken velgiörende Indflydelse en munter Ungdom har paa Menneskets senere Udvikling, paa dets Gemyts hele Stemning og Anströg, og hvilke mørke, længe efter virkende Spor Haardhed og Forbittrelse efterlade deri?

Men ved hin ungdommelige Munterhed forstaae vi derfor ingenlunde en blot behagelig Nyden uden Alvorlighed og Anstrengelse. Tværtimod söger den friske Drengnatur af sig selv Beskæftigelse og Arbeide, ja endogsaa Anstrengelse bliver den til Lyst, naar Stoffet, der gives Drengen, ikke overstiger hans Kræfter og naturmæssige Udvikling, og han ikke ved udvortes Tvang, men ved indvortes Tillokkelse bliver opmuntret dertil. Vel vil man strax söge at afkræfte denne Paastand med det gamle Ord: at Videnskabens Rod er bitter, men Frugten söd. Men dette negte vi ligefrem, og spørge for at blive ved Lignelsen: vil man da maaskee allerede nyde Roden, og derved tilintetgjöre den spæde Plante i Spiren? Rigtigere hedder Lignelsen saaledes: Vistnok koster Kundskabstræets Plantning og Pleie megen Möie og Sved; men selv denne Möie er Gartneren behagelig, og han behöver ikke engang Udsigten til de forventede Frugter, for at styrke sig, thi allerede Træets frodige Opvæxt og Trivelse forårsager ham Glæde, og forsöder ham hans Möie.

Men, vil man videre indvende, er det ikke ogsaa en tidt bekræftet Sandhed, at Trængsler og Savn i Ungdommen, istedetfor at virke skadeligt, snarere styrke, hæve og hærde Karakteren, og at, efter en mærkelig Erfaring, netop mange af de meest udmærkede Mænd have ved en streng Ungdom kæmpet sig igjennem til deres paafølgende aandige og sædelige Storhed?

Vist nok er dette sandt, og for Opdragelsen værdt at lægge Mærke til, men hvad der gjelder om enkelte, med større Aands- og Karakterkraft udrustede Mennesker, kan derfor endnu ikke gjøres til en almindelig Maalestok, tværtimod vil det altid gjelde som Regel, at kun ved en naturmæssig og sund Uddannelse af Aand og Hjerte kan og skal Mennesket forbedres til at savne, bære og lide; og man vilde vist kunne anføre endnu langt Flere, hos hvem en tidlig Forkuelse meer eller mindre har brudt den aandige Kraft, givet Karakteren en skjev Retning, og bragt Misklang ind i det hele følgende Liv. Men om saadanne Ulykkelige tier rigtignok Historien, thi — den kjender dem ikke.

Men, vil man spørge, skulde der da ved vor Latin lærende Ungdom ogsaa kunne være Tale om en saadan Forbittrelse af Drenggeaarene? — Saa paafaldende vist nok kun sjeldnere, men dog altid betydelig nok, til siden at virke ugunstigt. Thi, naar den aandige Næring, som Drengen saa tidligt skal erholde, endnu ingen Tillokkelse har for ham, og ikke svarer til hans Kræfter, naar

hans Længsel efter et mere passende og tiltrækkende Stof bliver utilfredsstillt, naar hint Lærestof desuden endnu ved en forkeert Behandling virker skadeligt, naar den manglende indvortes Interesse og den ungdommelige Aands Uformuenhed, til at behandle en dens Kræfter overstigende Opgave, maa understøttes ved Strengthed, ofte endog ved Haardhed, naar dertil et Overmaal af Underviisningstimer næsten berøver Drengen al Tid til hans legemlige Udvikling og ungdommelige Lege, naar derved Legemet lider, og den barnlig-sorgfri Munterhed næsten med Magt bliver undertrykt, og Skolen, der under andre Omstændigheder vilde tiltrække ham, bliver ham et Rædselssted, og Læreren en Bussemand, — skulde det ikke være en Forbittrelse af de skjønneste Aar i vort Liv, af den harmfrie Ungdomstid?

Og sandelig, det er ingen Overdrivelse, om vi end gjerne tilstaae mange, ved Omstændigheder og Personlighed betingede Undtagelser. Man spørge Disciple, ja man spørge Mænd, der have gjennemgaaet vore Skoler; hvor mange af disse ville ikke aflægge det Vidnesbyrd, at Latinen har været dem en Gjenstand for Skræk og Forbandelse, at navnlig deres tidligere Skoleaar for det Meste kun byde dem ulystelige Erindringer, og at de, om endogsaa med Taknemmelighed, som en Følge af senere Erkjendelse, dog vist sjelden med Hengivenhed erindre sig Lærerne i samme.

Vist nok falder det os sædvanlig ikke saa skarpt i Øinene. Drengen selv kjender det ikke anderledes, han finder sig deri, som i et uundgaeligt Onde, og hans ungdommelig-lette og glade Sind bryder i frie Øieblikke, glemmende den lidte Smerte, dog altid igjen nogenledes igjennem, som Solen gjennem Regnskyer. Men vi Gamle tjene den almægtige Vane; vi have ikke selv havt det bedre, og ere jo, mene vi, dog blevne dygtige Mænd derved; hvi da ikke ogsaa vore Børn? Og som Chineserne finde deres Koners forkrympede Fod skjøn, saaledes troe da ogsaa vi, det maa engang være saaledes, og dermed er det ret.

Dette er da de samtlige Frugter af vor Elementarunderviisning, Frugter, hvortil der offres fire og flere af Ungdomsalderens skjønne, modtageligste Aar, med alt det rige Udbytte for Aandens og Hjertets Uddannelse og Erhvervelsen af Kundskaber, der i denne Tid kunde opnaaes. Man skrækkes for denne Sammenstilling.

Men sædvanligt see vi dem rigtignok ikke, thi vort Øie er blevet sløvt; vi ville ikke see dem, thi vor Forfængelighed troer sig allerede i Besiddelse af det Fortræffelige, og vil ikke lade sig rive ud af dette behagelige Selvbedrag; ja! vi vove ofte ikke at see, thi vi støde an imod forældede Fordomme, imod den i sin rolige Besiddelse derved forstyrrede Slendrian, eller vi frygte ogsaa dygtige Mænds Stemme, der,

af hvilkensomhelst Grund endnu ere Tilhængere af det hidtil fulgte System, og laane den svage Sag deres egen Styrke.

Men dog lade stedse flere og flere Stemmer sig lydeligt høre, og Tidens Aand, den i Videnskab og Kunst og det offentlige Liv saa mægtigt fremskridende Tids Aand forlanger med uimodstaaelig Kraft noget Bedre.

Vist nok maac vi tilstaae, at det ikke blot er Lærestoffet og Methoden, der frembringe hine Resultater, men tildeels ogsaa mange Læreres Udygtighed, Forfængelighed eller Inhumanitet; det er ikke blot Behandlingen i Elementaraarene, men ogsaa mange af disse Manglers og Misgrebs Vedvaren i de senere Skoleaar; men, som det første Indtryk overalt er det stærkeste og varigste, saaledes virker ogsaa Indtrykket af hin Fremgangsmaade i Elementaraarene fordærveligst, og er ofte aldrig mere til at oprette.

Skolefterretninger.

Siden mine sidste Efterretninger her fra Skolen — i Slutningen af September 1834 — er der i Lærepersonalet foregaaet den Forandring, at Adjunkt Lund efter 17 Aars Tjeneste blev i Slutningen af Aaret 1835 befordret til Sognepræst for Marie Magdalene og Koed Menigheder i Aarhus Stift, og i hans Sted er Candidatus Theol. J. H. Bang, (der i et Par Aar har bestyret et Privatinstitut i Ringkjöbing, og dernæst i et halvt Aar været Lærer ved Roeskilde Skole), under Iste Decbr. 1835 bleven constitueret her ved Skolen. I denne Anledning er der ved Underviisningsfagene skeet den Forandring, at Adjunct Bryndum, der allerede havde Græsk i 3die (o: överste) Klasse, ogsaa har paataget sig samme i 2den Klasse, og istedetfor denne har Bang foruden Pastor Lunds övrige Fag modtaget Dansk og Geografi i Iste Klasse, som Adjunct Bryndum hidtil har havt. — Da det tillige troedes fordeelagtigt for Disciplenes Fremgang at dele Iste Klasse i Latinen, saa har endvidere ogsaa jeg i de sidste

2 Aar foruden mine sædvanlige Timer, endnu i Extratimer paataget mig at læse Latin med Begynderne i 1ste Klasse. Og da Kolding Skole endnu ikke er saa lykkelig, som næsten alle øvrige Skoler i Landet, at have 4 Klasser, — et Savn, som ofte smerteligt føles, selv i en Skole, hvor Discipelantallet ikke er synderlig stort, da man dog altid ved denne Indretning bliver nødsaget til at have Disciple samlede i een Klasse, der ere altfor forskjellige i Fremgang og Aandsmodenhed, — saa har jeg søgt saa godt, det lod sig gjøre, at raade Bod paa denne Mangel ved at lade överste Parties Disciple i 2den Klasse, hvor hint Savn er föleligst, i nogle af de græske og latinske Timer oprykke, som i en Art af Mellemlasse, i 3die Klasse, for at kunne i nogle Timer deeltage i den Underviisning, som gives i denne Klasse. Ligeledes er det i det Mindste for dette Aar fundet nödvendigt at give överste Parti i 2den Klasse 2 særskilte Timer i Græsk foruden de Timer, som dette Parti læser med 3die Klasse. Som en Følge af alt dette har Lektionstabelen undergaact adskillige Forandringer. For dem, det maatte interessere at vide, hvorledes Underviisningsfagene ere fordeelte imellem Skolens samtlige Lærere, aftrykkes den her saaledes, som den med den Höie Directions Approbation er bleven fulgt i indeværende Skoleaars 3 sidste Kvartaler, thi i det 1ste Kvartal, i hvilket Pastor Lunds Fratrædelse fandt Sted, have

de övriga Lärare fra den 18de November besörget hans Underviisningsfag, skjönt i et noget formindsket Timeantal. Da vi ved Skolen mangle et Extraværelse, hvori der ved en Klasses Deling kunde gives Underviisning, saa har jeg ved Affattelsen af Timetabellen oftere, end jeg ønskede, maattet gjøre Brug af Timerne fra 12 til 1 og fra 5 til 6. — Navnene: Grönlund, Ploug, Borgen, Bryndum, Bang og Filstrup ere paa Tabellen betegnede med G., P., Bo., Br., Ba. og F.

L e k t i

for Kolding lærde Skole

	Mandag.	Tirsdag.	Onsdag
8—9	3. Græsk . . . Br. 2. Latin . . . P. 1. Naturhistorie Bo.	Latin . . . G. Skrivning . F. Dansk . . Ba.	Græsk . . . Latin . . . Arithmetik .
9—10	3. Latin . . . G. 2. Græsk . . . Br. 1. Skrivning . F.	Græsk . . . Br. Naturhistorie Bo. Latin, a . . P.	Latin . . . Græsk . . . Latin, a . .
10—11	3. Tydsk . . . G. 2. Latin . . . P. 1. Geografi . . Ba.	Religion . . Ba. Latin . . . P. Tydsk . . . G.	Tydsk . . . Latin . . . Geografi . .
11—12	3. Lat. Stil . . G. 2. Historie . . Br. 1. Latin, a . . P.	Hebraisk . . Bo. Geografi . . Br. Latin, b . . G.	Nov. Testam. Historie, . . Latin, b . .
12—1	1. Latin, b . . G.		
2—3	3. Historie . . Br. 2. Fransk . . Ba. 1. Arithmetik . Bo.	Historie . . Br. Tydsk . . G. Latin, a . . P.	Fransk . . . Tydsk . . . Latin, a . .
3—4	3. Geometri . . Bo. 2. Religion . . Ba. 1. Historie . . Br.	Latin . . . G. Historie . . Br. Latin, a . . P.	Geografi . . . Religion . . . Arithmetik .
4—5	3. Geografi . . Br. 2. Arithmetik . Bo. 1.	Lat. Stil . . G. Lat. Stil . . P. Historie . . Br.	Dansk . . . Græsk, a . . Latin, b . .
5—6	3. 2. 1.		2. Lat. Stil
		1. Latin, b . G.	

Gymnastik læres 3 Gange ugentlig i 4 à 5 Timer fra musik 6 Timer ugentlig under Organist Rasmussen; begge

s t a b e l

Januar til Iste October 1836.

Torsdag.	Fredag.	Löverdag.
Latin G.	Græsk Br.	Græsk Br.
Græsk Br.	Latin P.	Latin P.
Dansk Ba.	Naturhistorie . . Bo.	Dansk Ba.
Græsk Br.	Latin G.	Latin G.
Latin Stiil . . . G.	Græsk Br.	Græsk Br.
Rivning F.	Latin, a P.	Latin, a P.
Religion Ba.	Tydsck G.	Geometri Bo.
Rivning F.	Latin P.	Latin P.
Dansk G.	Geografi Ba.	Geografi Ba.
Hebraisk Bo.	Lat. Stiil G.	Hebraisk Bo.
Geografi Br.	Historie Br.	Geografi Br.
Religion Ba.	Religion Ba.	Religion Ba.
Latin, b G.		Latin, b G.
Historie Br.	Historie Br.	Fransk Ba.
Dansk Ba.	Fransk Ba.	Hebraisk Bo.
Latin, a P.	Arithmetik . . . Bo.	Latin, a P.
Arithmetik . . . Bo.	Geometri Bo.	Arithmetik Bo.
Dansk Ba.	Religion Ba.	Dansk Ba.
Historie Br.	Historie Br.	Latin, a P.
Latin, a G.	Geografi Br.	Dansk Ba.
Arithmetik . . . Bo.	Geometri Bo.	Naturhistorie . . Bo.
	Latin, b G.	Latin, b G.
	3. Arithmetik . . Bt.	
Latin P.	2. Græsk, a . . . Br.	

begyndelse under Adjunkt Bryndum, og Instrumentaler den sædvanlige Skoletid.

I min Embedstid er der her fra Skolen dimitteret 6 Kandidater til Universitetet, nemlig i September 1834: 1) M. P. B. Bergenhammer; 2) O. Nielsen; 3) C. P. N. Gade; 4) H. Kruse; og i 1835: 1) J. M. J. P. Böving; 2) A. C. F. G. Iversen. Disse erholdt til Examen artium i Hovedkarakter: Bergenhammer: Laud., med 3 Laud. p. c., 8 Laud. og 1 H. ill.; Nielsen: Laud., med 3 Laud. p. c.; 7 Laud. og 2 H. ill.; Gade: H. ill., med 6 Laud., 4 H. ill. og 2 N. cont.; Kruse: Laud., med 1 Laud. p. c., 9 Laud. og 2 H. ill.; Böving: H. ill., med 6 Laud. og 6 H. ill.; og Iversen: H. ill., med 1 Laud. p. c., 5 Laud., 4 H. ill. og 2 N. cont. Saaledes have af begge Aars Kandidater 3 erholdt i Hovedkarakter Laud og 3 H. ill. At der vare flere Aarsager, der foranledigede dette mindre heldige Resultat, vil jeg uden Forbeholdenhed indrømme, uden derfor at kunne udbrede mig vidtløftigere her om disse Aarsager. Men, som man i Almindelighed ved Skolerne bör følge den Regel, Ingen at dimittere, der ikke har Udsigt til Laud. i Hovedkarakter, saa vil det dog heller ikke kunne nægtes, at der for en Rektor, især i hans første Embedsaar, kan gives Tilfælde, hvor der ikke saa strengt kan holdes over denne Regel. Men efterhaanden vil dog disse Tilfælde blive sjeldnere, og om et Par Aar vil de ogsaa her ved Skolen maaskee reent forsvinde.

Tvende Aarsager, der kunde bevirke denne større Usikkerhed til Artium, kan jeg imidlertid ikke lade gandske uberørte, og det saa meget desto mindre, da man har villet mene, at de ogsaa have været at finde ved Skolen her. Den ene er denne: naar Disciplene for tidligt opflyttes i en højere Klasse, inden de endnu ret have tilegnet sig og fordöiet Alt, hvad den lavere Klasse kan give. Thi hvis der ikke strengt vaages herover, saa vil der altid findes Huller i en saadan Discipels Kundskaber, som det, selv med den bedste Underviisning i den højere Klasse, siden ikke er saa let, ja! ofte umuligt, nogensinde gandske at udfylde, saaat Følgerne af en saadan for tidlig Opflytning ofte kunne blive uberegnelige for den Opflyttede. Det er og bliver dog altid sandt: ut initia ponuntur, sic cetera consequuntur, (som Grunden lægges, saa bygges der siden,) og mange Bryderier og Ubehageligheder vilde der undgaaes baade for Lærere og Disciple, hvis man aldrig af nogen-somhelst Grund afveg derfra.

Den anden Aarsag til hin større Usikkerhed til Artium kan jeg endnu mindre lade uberørt, da den falder i min egen Erfaringskreds, idet jeg troer at kunne antage, at den har bidraget en ikke ringe Deel til hine trende Haud illaud'er, der ere tilfaldne Kandidater her fra Skolen. Det har nemlig været en gammel Skik her, at Kandidaterne, for at spare lidt Udgifter, have gjort Reisen tilsöes til Kjöbenhavn, og for

da ikke at komme for sildigt, hvis Modvind eller andet Uheld skulde indtræffe, saa have de sædvanligt søgt saa betimeligt, som muligt, at sikre sig en Skipper til denne deres Overfart, og, var han ikke at erholde i Kolding, da har man tyet til Veile, Middelfart eller Frederitz. For at der da kunde være tilstrækkelig Tid til disse Forberedelser, har altid Rektor, der fulgte en Skik, hvorpaa Disciplene næsten havde faaet Hævd, seet sig nødt til at expedere Kandidaterne saa tidligt, at de ikke skulde mangle, naar Skipperen kaldte. Men ved denne tidlige Expedition maatte der nødvendigviis tabes en Deel af de erhvervede Kundskaber, Noget paa Reiserne til Nabostæderne, Noget paa Söen og endnu Mere i selve Kjöbenhavn, hvor de, naar Sejladsen var gunstig, stundom kunde være ankomne en 14 Dage för Examens Begyndelse. Thi kun faa have den Aandsstyrke og det Herredömmе over sig selv, at de skulde kunne tvinge sig til at forblive hjemme paa deres Kammer, og end yderligere forberede sig til den forestaaende Examen. Kjöbenhavn, som de Fleste iblandt dem nu förste Gang skulde see, var deres Önskers höieste Maal, Kjöbenhavn deres förste og vigtigste Tanke, Examen sædvanligt den anden. Og kan man da undre sig over, om de, berusede af den större Frihed, som med Eet var bleven dem til Deel, nu ogsaa, som frie og uafhængige Væsner, vilde nyde, hvad de kunde, af de mange Forlystelser, som Hovedstaden tilby-

der? Kan man undre sig over, om de, i en endnu ubefæstet Alder, især i en By, hvor Alt er nyt for dem, lode sig hævve af Lysten, og glemte — at læse? Men paa den anden Side haaber jeg ogsaa, at man ikke vil undre sig over, at jeg, hvem Skolens Ære og Disciplenes Vel er det Vigtigste og Første, har ønsket at forebygge denne for tidlige Ankomst til Hovedstaden. At der spares, hvor der kan spares, kan jeg naturligviis Intet have imod. Jeg maa selv spare, thi det bliver fra alle Kanter giort mig til en paaenlig Nødvendighed. Men naar Besparelsen bliver til aabenbart Tab, naar det Lidet, der vindes for Pungen, ikke staaer i nærmeste Forhold til det Meget, der tapes af Kundskabsskatten, saa anseer jeg det for min Pligt, og saa fordrer min egen og Skolens Ære, at jeg søger at forhindre dette større Tab. I de første 2 Aar fulgte jeg den gamle Skik, og lod saaledes Kandidaterne reise tilsøes, men i Aar og, som jeg haaber, for Fremtiden gaar Reisen over Land. Hvad der vil vindes derved for vore nærværende Kandidater, er endnu skjult for mine Öjne, og det vil først den næste Maaned oplyse mig om. Imidlertid haaber og önsker jeg, at denne Forandring maa vorde dem til Baade.

Ved indeværende Skoleaars Begyndelse var Discipelantallet 29, for Öieblikket er det 30. I Aarets Løb er 1 Discipel udgaaet for

at vælge en anden Vei, og 2 ere indkomne. At Antallet ikke er større, hidrører blandt andet ogsaa derfra, at der for Tiden ikke ere mange Forældre her i Byen, der have skolevoxne Børn. Men denne Grund er temporær, og med sit indskrænkede Lokale kan vor lille Skole ikke godt i det Hele rumme flere end omtrent 40 Disciple. Disse 30 Disciple følge her efter den Plads i Klasserne, som de ved sidste Omflytning erholdt:

Tredie Klasse, a.

1. Fritz Ludvig Vaupell, Søn af Major v. Vaupell i Kolding.
2. Victor Christian Jörgensen, Søn af Pastor Jörgensen i Hjarup.
3. Vilhelm Ulrik Berg, Søn af Forligelses-commissair Berg i Kolding.
4. Oscar Ernst Otto Cirsovius, Søn af Ritmester v. Cirsovius i Kolding.

Tredie Klasse, b.

1. Ludvig Frederik Find, Søn af Pastor Find i Seest.
2. Gerhard Christian Ploug, Søn af Overlærer Ploug i Kolding.

Anden Klasse, a.

1. Johan Henrik Lauritz Grönlund, Søn af Rektor Grönlund i Kolding.
2. Henrik Carl Vilhelm Find, Søn af Pastor Find i Seest.

3. Just Henrik Jagd, Sön af förste Lærer ved Borgerskolen Jagd i Kolding.
4. Lauritz Andreas Wisbeck, Sön af Extrapostförer Wisbeck i Kolding.
5. Johan Jakob Bruun, Sön af Postförer, Lieutenant Bruun i Kolding.

A n d e n K l a s s e , b .

1. Peter Henrik Kastrup, Sön af Landmaaler, Lieutenant Kastrup i Sjælland.
2. Vilhelm August Grandjean, Sön af Overbetjent og Landmaaler Grandjean i Kolding.
3. Hans Jörgen Jørgensen, Sön af Pastor Jørgensen i Hjarup.
4. Christian Theodor Vaupell, Sön af Major v. Vaupell i Kolding.
5. August Erik Frederik Carl Möller, Sön af afdöde Marschandiser Möller i Köbenhavn.
6. Vilhelm Michael Christian Oxenböll, Sön af Overauditeur og Herredsfoged Oxenböll i Kolding.
7. Johan Julius Lange, Sön af Möller Lange i Slotsmöllen ved Kolding.
8. Peter Eiler Schwensen, Sön af Prokurator Schwensen i Kolding.

F ö r s t e K l a s s e , a .

1. Vilhelm August Theodor Ingversen, Sön af afdöde Postförer Ingversen i Kolding.

2. Otto Frederik Vaupell, Søn af Major v. Vaupell i Kolding.
3. Caspar Frederik Jørgensen, Søn af Pastor Jørgensen i Hjarup.

Første Klasse, b.

1. Carl Christian Howitz Grönlund, Søn af Rektor Grönlund i Kolding.
2. Jens Peter Karmark Bruun, Søn af Postfører Lieutenant Bruun i Kolding.
3. Carl Edvard Grandjean, Søn af Overbetjent og Landmaaler Grandjean i Kolding.
4. Jens Jakob Utzon, Søn af Farver Utzon i Kolding.
5. Christian Bröndlund Laurberg, Søn af Provst Laurberg i Balle.
6. Carl Vilhelm Ring, Søn af Kjøbmand og Möller Ring i Skive.
7. Vilhelm Lorentz Vaupell, Søn af Major v. Vaupell i Kolding.
8. Peter Toft, Søn af Skrædermester Toft i Kolding.

Af tredie Klasse ere F. L. Vaupell, V. C. Jørgensen og O. E. O. Cirsovius bestemte til Dimission. Disse have foruden det Befalede endnu læst i Latin: 2 Böger af Ovidii Metamorphoses og Ciceros Tale for Roscius Amerinus, og i Græsk: 2 Böger af Homer og 34 Kapitler af Herodot. Foruden dette Overskud er der endvidere af Disciplene i 2den Klasse bleven læst et større eller mindre Stykke Tydsk

i forskjellige Böger, paa överste Parti i enkelte Bind af Beckers Weltgeschichte og paa nederste Parti i en eller anden lettere Bog.

Med Lære- og Læsebøger er der i de sidste 2 Aar med Direktionens Approbation skeet følgende Forandringer: I 1ste Klasse er i Dansk Nissens mindre Grammatik indført istedet for den større og Rahbecks Læsebog og Exempelsamling afløst af Molbeks prosaiske og Krossings poetiske Læsebog, og i Latin er med Begynderne brugt Blochs Elementarbog tilligemed den i samme værende Grammatik. I 2den Klasse er i Dansk ligeledes indført Nissens mindre Grammatik til at bruge jævnsides med Rahbecks "Om den danske Stil," i Fransk: Borrings Læsebog for Mellemlasserne i Forening med Gedikes Læsebog, og i Græsk: Blochs Grammatik; i 3die Klasse Hjorts tyske Læsebog og Bjerrings Lectures françaises.

Hvad Stipendier angaaer, da er der ved Skolen her i en Række af Aar bleven anvendt 95 Rbd. aarlig, (et Par Aar endogsaa formedelst et tilkommet lille Legat 98 Rbd.), til Oplag og Uddeling til flittige og trængende Disciple, hvortil man saae sig istand ved et aarligt Tilskud fra det almindelige Skolefond, da

Skolens eget Stipendiefond er temmelig ubetydeligt, og kun beløber sig til 975 Rbd., hvis Renter, 39 Rbd., altsaa herefter vil blive Alt, hvad der kan tildeles Disciplene i Stipendier. Da det imidlertid kunde synes ubilligt, at lade de Disciple, som have et Stipendium, miste dette, naar de ikke dertil have gjort sig uværdige, saa har den Høie Direction i Skrivelse af 31te October 1835 bevilget, at der for indeværende Skoleaar maatte anvendes en noget større Sum, nemlig 58 Rbd., af hvilke der er bleven tillagt G. C. Ploug og H. C. V. Find hver 15 Rbd., V. C. Jörgensen og V. U. Berg hver 10 Rbd., og J. J. Bruun 8 Rbd., Alt at oplægge, paa 8 Rbd. nær. Fri Underviisning nyde desuden følgende Disciple: F. L. Vaupell, L. F. Find, J. H. L. Grönlund, J. H. Jagd, L. A. Wisbech, H. J. Jörgensen, C. T. Vaupell, P. H. Kastrop, V. A. Grandjean, J. J. Lange, V. A. T. Ingversen, J. P. K. Bruun, C. C. H. Grönlund og P. Toft.

Da Forslag til disse Skolebeneficier altid kun blive approberede for et Aar, og min Embedspligt forbyder mig at foreslaae nogen Discipel til samme, hos hvem de fornødne Betingelser ikke findes, saa griber jeg denne Leilighed for at gjøre alle Vedkommende opmærksomme paa, at det er alene Flid i Forening med Trang, der giver Haab om at erholde disse Beneficier, og at, hvor disse Betingelser

bortfalde, der bortfalder ogsaa for det næste Aar det erholdte Beneficium.

Skolebibliotheket, der ikke er betydeligt, har i de sidste 3 Aar, foruden Programmer og Doctordisputatzer, der ikke her ere specificerede, havt følgende ikke ubetydelige Tilvæxt, hvortil Bibliothekets egen Kasse, der ved min Ansættelse havde et Oplag af 153 Rbd. 69 Sk., har bidraget omtrent 300 Rbd., og den Høie Direction ved tvende større og mange mindre Sendinger det Övrige.

1 8 3 4.

Stephani Thesaurus Græcæ lingvæ. ed. Hase, de Sinner et Fix., hidtil 12 Hefter, 1831—36, Fol.

Molbeks Danske Ordbog. 2 Dele, 8. 1833.

Klump: Die gelehrten Schulen, 8. 1829—30.

Harless: Die höhere Humanitetsbildung, 8. 1829.

Ramshorns Lateinische Synonymik, 2 The. 8. 1831—33.

Klotz: Ciceronis Lælius, 8. 1833.

Grysar: Theorie des lateinischen Stils. 8. 1831.

Meyers Romerske Oldsager. 1823.

P. E. Müller: Dansk Synonymik. 2 Dele. 1829. 2 Exempl.

Mynsters Psychologie. 1830.

- Kofods Gamle Historie, ved Langberg. 1833.
 — Nyere Historie. 2 Dele. 1825—28.
 Kalkar: Om Umodenhed til Academiet. 1833.
 Hage: Nogle Bemærkninger om vore lærde Sko-
 lers Tilstand. 1833.
 K. Gad: Hvor skal jeg sætte min Søn i Skole? 1833.
 Hansen: Om samme Spørgsmaal. 1834.
 Sibbern: Om Poesi og Konst. 1ste Deel. 1834.
 2 Exempl.
 Böhme: Schule und Zeitgeist. 1824.
 J. Möller: Tidsskrift for Kirke og Theologi.
 3—4de B. 1833—34.
 — Mnemosyne. 4de B. 1833.
 Arnholtz: Gustav Adolphi Deeltagelse i Tre-
 diveaars Krigen. 1834.
 W. Scott: Skotlands Historie. 3 Dele. 1833.
 Brandes: Forelæsninger over Naturlæren. 4
 Hefter. 1834—35.
 Molbeks Blandede Smaaskrifter. 2 Bd. 1834—36.
 Meislings Ovids Forvandlinger. 1831.
 Thortsens: Forsøg til en dansk Metrik. 2den
 Deel. 1834.
 Andersen: Middelalderens og den nyere Hi-
 storie. 2 Dele. 1833.
 O. Worms Samlede Skrifter. 2 Hefter. 1834—35.
 H. Pedersen: Den geometriske Tegneskole
 med Text. 1834. Fol.
 Königsfeldt: Genealogiske Tabeller. 3 Heft.
 1833. Tværfolio.
 G. Fries: Ausführliche deutsche Sprachlehre.
 1834.

- Madvig: *Opuscula Academica*. 1834.
- Krøyer: *Grundtræk til Veiledning ved naturhistorisk Underviisning*. 1833.
- Fr. Suedorffs *Samlede Skrifter*. 6 Bind. 1794—97.
- Jerrers *Fortællinger af de Europæiske Folk-slags Historie*. 2 Dele. 1830.
- Dinters *Leben, von ihm selbst beschrieben*. 1829.
- Beckers *Weltgeschichte*. 12 Thle. 1827.
- Melchior: *Den danske Stats og Norges Pat-
tedyr, udgivne af S. Zahle*. 1834.
- Hübertz: *Beskrivelse over Ærø*. 1834.
- N. M. Petersen: *Haandbog i den gammel-nor-
diske Geografi*. 1ste Deel. 1834.
- Kalkar: *Om Religionsunderviisning i lærde Sko-
ler*. 1834.
- Stalbaum: *Platonis Apologia Socratis et Cri-
ton*. 1833.
- Kritzius: *Sallustii Opera*. 2 Vol. 1828—34.
- Seebode: *Neue Jahrbücher für Philologie und
Pædagogik*. 12 Hefte 1834, 12 Hefte, 1835.
- Maanedskrift for Litteratur*. 12 Hefter,
1834. 12 Hefter, 1835.
- Selmers *Akademiske Tidender*. 1834—35.
- Schouw: *Dansk Ugeskrift*, No. 85 — 205.
1833—36.
- Blandinger fra Sorøe*. 5—7de Hefte.
1833—35.

1 8 3 5.

- Sibbern: Til Minde om Herlovianeren Melchior. 1835.
- Graffs Schulatlas der alten Geografie. Tværfol.
- Ingerslev: Livius, P. 1, lib. I—V. 1831.
- Grönberg: Tydsk Stiiilövelsebog. 1828.
- Hjorth: De tydske Conjugationer. 1826.
- Nachtegal: Lærebog i Gymnastik. 1834. 12 Expl.
- Sammes Regulativ o. s. v. 1834. 12 Exempl.
- Gedikes Latinske Læsebog. 5te Opl. 1828.
- Mynsters Betragtninger over de christlige Troeslærdomme. 2 Dele. 1833.
- Dansk Litteraturlidende. 1834—36.
- Schorn: Geschichte Griechenlands. 1833.
- Tittmann: Über die Bestimmung des Gelehrten. 1833.
- A. Grotefend: Latein. Elementarbuch. 1834.
- Sammes Latein. Schulgrammatik. 1833.
- Forbiger: Aufgaben zur Bildung des latein. Stils. 1834.
- Römische Prosaiker in neuen Übersetzungen, herausg. von Tafel, Osiander u. Schwab. 1—109tes Bdchen. 1826—35.
- Griechische Prosaiker, v. denselben. 1—146. 1827—35.
- Kalkars: Exegetisk Haandbog til det gamle Testament. 1ste Deels 1—2 Hefte. 1835.
- Billerbeck: Ciceronis Cato major. 1829.
- Sammes, Ciceronis Lælius. 1829.
- Lindberg: Hebraisk-dansk Haandlexicon. 1835.

- Blochs Græske Grammatik. 1835.
 Sibberns Logik. 1835.
 Schouy og Eschricht: Afbildninger af Dyr
 og Planter. 1—2 Hefte. 1835—36.
 Sophokles's Tragœdier, overs. af P. G. Fi-
 biger. 2 Delc. 1821—22.
 Sammes Homers Iliade. 1—6 Sang. 1827.

1 8 3 6.

- F. H. Jahn: Danmarks politisk-militære Histo-
 rie under Unionskongerne. udg. af Ewald,
 Fibiger og Molbek. 1835. 4.
 Niemeyers Grundsätze der Erziehung und des
 Unterrichts. 9te Ausg. 3 Thle 1834—35.
 Johannes v. Müllers Allgemeine Geschichte.
 4te Aufl. 3 Thle. 1828.
 Schütz: Ciceronis Epistolæ. 6 Vol, 1809—12.
 Poetisk Læsebog for Børn og barnlige Sjæle
 ved A. S. 1835 og 36.
 Homers Iliade, overs. af Wilster. 1ste D.
 1836.
 Mynsters Tale ved Indvielsen af Frederiks-
 borgs nye Skolebygning d. 26 Mai 1836.
 Kalkars Efterretninger om Odense Byes Biblio-
 theker. 1836.
 L. Engelstoft og J. Möller: Historisk Kalen-
 der. 3 Bind. 1814—17.
 L. Engelstoft: Discours sur l'étude de l'hi-
 stoire. 1826.

- H. F. I. Estrup: Absalon som Helt, Statsmand og Biskop. 1826.
- R. Nyerup: Historisk-statistisk Skildring af Tilstanden i Danmark og Norge i ældre og nyere Tider. 4 Dele i 5 Bind. 1803—6.
- Sammes Efterretninger om Frederik den tredje. 1817.
- Rogert: Historisk Skilderi af Hertug Ferdinand af Brunsvig. 1782.
- Rudolphi: Contrast imellem det 18de og 19de Aarhundrede. 1826.
- Saabys Dagbog i Grönland. 1816.
- Saxos Danmarks Krönike, ved Grundtvig. 3 Dele. 1818—22. 4.
- Snorros Norges Krönike, ved samme. 3 Dele, 1818—22. 4.
- Sahls Gamle danske og norske Historie. 1777.
- Wachsmuth: De vigtigste historiske Personer og Begivenheder fra Reformations til Revolutionstiden, overs. af F. Klee. 3 Dele. 1833—34.
- Grundtvig: Optrin af Norners og Asers Kamp. 1811.
- Washington Irving: Columbus. 12 Thle i 4 Bind. 1828—29.
- Sammes: Reisen der Gefährten des Columbus. 1831.
- Sammes: Die Eroberung Granada's. 6 Thle, 2 B. 1829.

G. Ch. Crusius: Wörterbuch über die Gedichte
des Homeros u. der Homeriden. 1836.

Anmærkn. Da det egentligt Intet gjør til Sagen, og denne Fortegnelse dog kun nærmest angaar dem, der maatte ønske at gjøre Brug af Bibliotheket, saa har jeg paa det første Sted, et Værk er bleven anført, ogsaa tillige, for at spare Plads, anført Fortsættelsen af samme, skjönt senere udkommen.

Den 19de August d. A. behagede det Hs. Kongelige Höihed Prinds Christian Frederik, under sit Ophold i Kolding, ledsaget af et talrigt Følge, at hædre Skolen med sin Höie Nærværelse. Ved Ankomsten modtoges Höisamme med en Sang af Disciplene, og behagede derpaa naadigst at gjøre adskillige Spørgsmaal om Skole, Lærere og Disciple, og, skjönt vi meget maatte beklage, at Tiden ikke tillod Hs. Kongelige Höihed at lade Disciplenes Fremgang prøve, saa vil dog den ophöiede Gæsts hulde Nedladenhed baade af Lærere og Disciple stedse bevares i kjær Erindring.

Et andet hædrende Besög har Skolen allerede tidligere havt at glæde sig ved, da nemlig Hans Höiærværdighed Biskop og Ridder Tage Müller

d. 14 Juli d. A. paa en Visitatzreise ogsaa nogle Timer gæstede vor Skole, hvor Disciplene i alle Klasser bleve i hans Nærværelse examinerede af alle Lærere, nogle i et, andre i et andet Fag, under Hans Höiærværdigheds Tilkjendegivelse af Tilfredshed med vore Bestræbelser.

Kolding d. 17de Septbr. 1836.

Grönlund.

Den mundtlige Deel af Examen i Kolding lærde Skole tager sin Begyndelse Torsdagen den 29de Sept. 1836, og fortsættes i følgende Orden:

Torsdagen d. 29de September.

9—12. 3 Kl. og 2 Kl. a. Latin. 2 Kl. Arithmetik.
3—6. 2 Kl. Hist. og Geografi. 3 Kl. Geometri.

Fredagen d. 30te September.

9—12. 1 Kl. Historic. 3 Kl. Arithmetik.
3—6. 2 Kl. Tydsk. 1 Kl. Dansk.

Löverdagen d. 1ste October.

9—12. 3 Kl. Tydsk og Fransk. 2 Kl. Geometri.
3—6. 1 Kl. Religion.

Mandagen d. 3die October.

9—12. 3 Kl. og 2 Kl. a. Græsk. 1 Kl. Arithmetik.
3—6. 2 Kl. Fransk.

Tirsdagen d. 4de October.

9—12. 3 Kl. Hist. og Geografi. 1 Kl. Naturhistoric.
3—6. 2 Kl. Religion.

Onsdagen d. 5te October.

9—12. 2de Kl. Græsk og Hebraisk.
3—6. 1 Kl. Latin.

Torsdagen d. 6te October.

9—12. 2 Kl. Latin. 1 Kl. Geografi.
3—6. 3 Kl. Relig. og Hebraisk, 2 Kl. Naturhistoric.

Löverdagen d. 8de October.

9—12. 1 Kl. Tydsk.
Eftermiddag Kl. 3 alle Klasser Gymnastik.

41:11
Mandagen d. 10de Octbr. holdes Censur af Lærerne, og Mandagen d. 17de Octbr. foretages Translocationen, og aflægges ved samme Leilighed en Prøve paa Disciplenes Fremgang i Vocal- og Instrumental-Musik.

Disiplenes Forældre og Værger, samt enhver Videnskabernes og Skolens Velynder indbydes herved ærbødigst til efter Leilighed og Behag at bære Examen, saavel som ovennævnte Translocation med deres Nærværelse.

Grönlund.